

۴۰ گونه پرنده مهاجر در خراسان رضوی

باور کردنی نیست که در ۳ ساعت پرندانه‌گری، بتوان ده‌ها گونه پرند و رفتارهای مختلفی را دید. تماشاچی چاکو زیباوری ته‌ای خاکی، اردک‌های ماهی‌تالاب‌ها و روباهی بازگوش در میان مزارع زرد پاییزی؛ این‌ها خلاصه چیزهایی است که ما در فست‌جاست خونه خود در تالاب‌های حوزه کشمکش داشتیم. لذت می‌بریم، هر سال سرشماری پرندانه‌های آبی، کنار آبرزی و خشمک در خرسان رضوی از ۱۰۰ تا ۱۵۰ هزار پرنده می‌شمارد و طبق آمار سازمان محیط زیست در سال گذشته ۴۰۰ گونه از این پرندگان، در خرسان رضوی شناسایی شده که در مجموع تعدادشان ۱۵ هزار و ۷۰۰ قطعه بوده است. بیشترین جمعیت آن هم به اردک کب سبز تعلق داشته است.

اردک‌های کله سبز

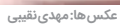
سمت راست ما مجاهد فریمان است و سمت چپ کشف‌رود را تاختی جریان دارد. سرانجام از مسیری انحرافی به سمت کشف‌رود پیش می‌رویم و از بین مزارع بزرگ بونوجه، گندم... می‌گذریم و به الابلاب‌هان نزدیک می‌شویم. در منطقه‌ای ساکت و وسیع قرار گرفته‌ایم که فقط صدای باد میان بوته‌ها می‌پیچد و گاهی صدای سوت ماندن پرندانی که به سرعت می‌گذرد. به ناگهان پشت بیده‌ها، لاله‌های زیبا و وسیع در دل این همه خشکی رخ می‌نماید. سرشار از رنگ آبی است و خورشید روی آن دراز می‌نویسد. بید، تاب، منتظر دیدن پرندگان مهاجران این تالاب مه‌رمان هستیم که در انتهای این آبگیر، نقطه‌ای در سبزهایی می‌بینیم. آن‌ها همان پرندگان مهاجر هستند که در انتهای تالاب تجمع کرده‌اند. آن قدر حساسیتشان بالاست که نمونه‌ها حضورمان می‌شنود و می‌پزد؛ طوری که آسمان از پروازشان سیاه می‌شود. بادوربین چشمی نگاهشان می‌کنیم. تعداد زیادی اردک کله سبز هستند که در نواحی پایین، بدندندل این درند و سبزه‌های سبزشان زیر نور آفتاب برق می‌زند. اردک‌ها، سر سبز پراقی دارند و منقارش مایل به قهوه‌ای است اما ماداش، قهوه‌ای مایل به خاکستری است. آن‌ها دسته‌جمعی زندگی می‌کنند و تقریباً در تمام سال در تالاب‌های حوزه کشف‌رود و هیرود دیده می‌شوند. می‌پزند و به سمت تالابی دیگر در کنار این آبگیر قرار گرفته، می‌روند.

پ گردن سرخ یا شناگر: مهاجر عبوری

خروس کولی: مهاجر؛ کنار آبی، زمستان گذر

عکس‌ها: مهدی نقیبی

میهمانان زمستانی کشف رود

روایت یک روز پرنده‌نگری در فصل مهاجرت پرندگان به تالاب‌های استان

سته‌اند. از دو نقطه‌های تمام تالاب را سیراب کرده‌اند. این دو آب‌شاهد حضور آسپانه میانه و روسیه‌ای خود می‌زان آن هاست. سبقت‌خاستگی و... که دیگر سدهای استان را برپا می‌دهد. این پهنه‌ها فراهم‌رغه‌های مهم این دو حفاظت

محیط زیست و پرندگان حرفه‌ای و علاقه‌مند به بررسی وضعیت زیستگاه‌ها اطلاع از تغییرات جمعیتی پرندگان است. تماشای این شکو، برای هر کاشفان و جذب است. ما به همراهی که به سمت تالاب‌های جاده شکو، روسیه‌ای که در حوض کشوری می‌رویم. آنجا که زمین‌های کشاورزی برای شکار و دوختن تالاب‌ها مشهود گسترده شده و دلیل مهمی برای سکنان‌زینی پرندگان بومی و مهاجر است. اما روایت پرندگی ما با محورهای که سازمان حفاظت محیط زیست برای شکار پرندگان مهاجر صادر کرده، هم‌زمان که این موضوع مورد انتقاد گروه‌های فعال محیط زیست نیز قرار گرفت. سعی کردیم در این گزارش نیم‌نگاهی بین‌رشته‌ای به تأثیر صورت‌گرفته‌ها بر پرندگان.

پرنده‌گان روی سیم‌ها

ابرهارد در حال باز شدن است. در آمدن آفتاب کمک زیادی برای دیدن بهتر پرنده‌ها خواهد کرد و ماز روی کال آبی که مرز بین مشهد و جاده سبز خسر را مشخص می‌کند، می‌گذریم که به یک باره پرنده‌نگر همراه ما که دائم آسمان و روی سیم‌ها برای دیدن پرنده‌ها می‌کاود، آژدرک در حال پرواز را نشانمان می‌دهد. او می‌گوید دیدن آژدرک در اول مسیر و در انتهای بلوار حر، نوید روزی پر از پرنده‌ها می‌دهد.

مهدی نقیعی از مای خواهد برای دیدن پرزنده، سیم‌های برق را رصد کنیم، که یکی از مهم‌ترین مکان‌های تجمع پرندگان در کنار جاده است. خوشی دیدن اردک‌ها در شهر، تمام نشده است که در ابتدای آذر ماه دیدن یک پرزنه شکری که اتفاقاً مهاجر است، کفوری می‌شوم. عقابی بر فراز ریزه‌هاست. قریب شش‌ری پرواز می‌کند که نام کاملش عقاب صحرائی یا آستنی است. گونه‌ای که به گفته پرزنه‌نگر، در خطر انقراض است. تماشایش لذت بسیاری دارد. به ویژه اینکه روی آسمان با زاغی نوک سرخ درگیر است و انگار کلاغ برای او مزاحمت ایجاد کرده است تا او از این منطقه که به نوعی در قلمروش است، دور کند. اما دلیل حضور این عقاب در ابتدای آذر، به مزه بزمه‌ها و کشتار گاوهای برمی‌گردد و بهره‌بردن پرندگان شکری از پرزنه‌های لاشه‌های کشتارگاه.

کمی جلوتر پرند شکاری دیگری می بینیم. پرنده ای که بیشتر مردم شهر در تمام ایام سال با انگشت اشاره به سوی آسمان آن را نشان می دهند و فکر می کنند عقاب است. اما نقیبی می گوید که نامش سارگپه یا بلند و بومی استان ما است. سارگپه از عقاب کوچک تر است و در ۳ رنگ تیره، روشن و حنایی دیده می شود.

عقاب های جاده

هر چه جلوتر می‌رویم بر تعداد عقاب‌افزوده می‌شود. ظاهراً دلیل دیگر وجود پرندگان شکاری، و فوفر پرنده‌های ریز مانند چکاوک کاکلی، چک و سگ و... است. آن‌ها گاهی با سرعت زیاد و فاصله کم از مقابل خودورها می‌گذرند و جالب آنجاست که به این ارباب‌های فلزی بر خورد نمی‌کنند. در مسیر ما، کرکس سیاه هم دیده می‌شود که از گونه‌هایی است که در لیست سرخ جهانی قرار گرفته است، یعنی خطر انقراض دارد.

چندین کیلومتری از مشهد دور شده‌ایم. زمین‌های اطراف وسیع تر شده‌است. نمی‌توان باور کرد که بعد از گذر از این میزان زمین‌های خشک که به رنگ کوه‌ها درآمده، قرار است به چنین تالاب پر سیم و هزاران پرنده مهاجر از تماشا کنیم. زمان کوچ پرنده‌ها بستگی به میزان مسافتی دارد که قرار است طی کنند و ما در استان از نیمه دو شهر پور شاهد حضور پرندگان مهاجری هستیم که از کشور‌های آسیای میانه، و روسیه به سمت مناطق جنوبی تر کوچ می‌کنند. آن‌ها کتان اریانه، ابرزی و خشک‌زی نام می‌گیرند و در سرتاسر استان از تالاب تا پارک‌ها و کوهستان‌ها و مناطق باز هم دیده می‌شوند. یعنی در فصل زمستان می‌توان پرنده‌های مهاجر را حتی در بوستان‌های غنی و کبیل آباد هم دید.

پرنده‌گان لیست سرخ

گونه‌های متنوعی بین انبوه اردک‌های سرسبز، وجود دارد که با دور بین‌هایی با انبوه مناسب مشاهده و تشخیص داده می‌شوند. تقبلی گونه‌ای به اسم عقاب درختی سفید را می‌بیند که در گذشته‌ها در این کمپ است و فقط در ایام کمی از سال به صورت محدود مشاهده می‌شود. اما بیشتر پرندگان مهاجر این تالاب، اردک کله‌سبز هستند. همان گونه‌ای که به تازگی اداره محیط زیست اجازه شکارش را به محدودیتی‌هایی صادر کرده است. پرندگان مهاجر این تالاب، زمستان‌گذر هستند یعنی زمان بیشتری می‌مانند. خانواده اردک‌ها مثل اردک بلوطی، اردک تاجدار، اردک سرخ‌تنای، انقوت و اردک نوک پهن‌ای این جمله‌اند. به گفته پرندگان اردک سرخ‌تنای با بلوطی از جمله پرندگانی است که وضعیت بقای آن در لیست سرخ‌جهانی و در حال کاهش است. به بعضی پرنده‌ها هم مهاجر عموری می‌گویند که سبب کوتاهی توقف دارند. بیور اچلیچیک آوازخوان، پاشلک معمولی، اچلیچیک و پارسخ و اچلیچیک تزی که کنار آب می‌روند و هستند و در پهنه‌ای است اما هم دیده شده‌اند. در کنار این اردک‌ها، به ندرت پرنده‌های شکاری مهاجر را هم می‌بینیم که با بال‌هایی کشوده و آرام روی تالاب به دنبال طعمه خود پرواز می‌کنند. پرندگان مهاجر این منطقه در پیامه سفید، عقاب صحرایی، سقر خاکی و این‌ها هم زمستان‌گذر هستند. وضعیت بقا سقر خاکی در سطح جهانی سفید است اما در کشور ما، در گروه پرندگان حمایت شده قرار دارد. وضعیت بقای عقاب صحرایی نیز در لیست‌های سرخ‌جهانی در معرض خطر قرار گرفته است.

تاج داران پی ہمتا

حضور مزارع در کنار تالاب‌های حوزه کشف‌رود، زیست‌بوم خاصی را در این پهنه پدید آورده است. به طوری که در کنار پرندگان مهاجر و بومی، جانوران مانند روباه، شغال، گرگ، گربه، وحشی، خرگوش، خارپشت و حتی گراز در این منطقه حضور دارند که در چرخه‌ای طبیعی خوراک یکدیگر می‌شوند. ما ردپای بسیاری از این جانوران را روی زمین‌های خیس که تالاب‌ها پیش رفته می‌بینیم. حتی نشانه‌های درگیری‌شان هم با پرندebaها ریختن پر و رداها مشخص است. پرندگان مهاجر کمی به حضور ما عادت کرده‌اند و انگار منتظر شده‌اند که قصد ازآرندایم. اردک‌های مهاجر، دسته جمعی از این تالاب به آن تالاب پرواز می‌کنند و همچنان بخشی از آسمان آبیگر، از حضورشان سیاه است اما کمی دوتر از آن‌ها و روی تالاب، یک فخت اردک‌های تاج‌دار می‌بینیم. باوقار و مغرور، مانند زبای‌های آبی‌ری رنگارنگ، حرکت می‌کنند و زبای می‌پراکنند.

اما آخرین قاب توضیحی مادر حوالی این تالاب و هنگام برگشت از این سفر کوتاه، متعلق به چکاو کاکلی است. پرنده بومی همین منطقه که بسیار بازگوش است. روی صخره‌ای نشسته. با دوربین شکاری نگاهش می‌کنیم؛ دائم دمش را تکان می‌دهد و سر می‌چرخاند. او تماشاگر منظره بی‌بدیل کشف‌رود است.

سارگپه پابلند: بومی؛ از خانواده عقاب‌ها، در ۳ رنگ تیره، روشن و خنابی

سنقرتالابی نرو ماده: بومی پرواز روی نیزارها

چو بهای نیز بیای من کند: نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست و اهدافی تابعه برای دارندگان پروانه شکاریداناییست و حفاظت محیط زیست در شرکاء برای آزاد استان در حال گشت و کنترل هستند. شکارچی امکان شکار خارج از آروز شکار و بیش از تعداد درج شده را ندارد در صورت تخلف اقدامات قانونی و حقوقی لازم صورت می گیرد. همچنین شرایط دارندگان مجوز شکار به تمامی دستگاه های نیروی انتظامی و نظامی اعلام می شود تا در صورت مشاهده تخلف، اعمال قانون امکان پذیر باشد. بدوی درباره انتقال بیماری از افراد فوق کان دارندگان نیز بیای من کند که در صورت اعلام سازمان حفاظت محیط زیست کشور یا شبکه دام پزشکی درباره وجود آفتوآزای بای بای دارندگان، در صورت های شده برای شکار ناوای بای بای.

نیس اداره نظارت بر امور حیات وحش، پایش و کنترل پرند هادر برابر بیماری ها را با همکاری اداره دام پزشکی بیان می کند و از بررسی این موضوع با اشت های مشترک و ارتباط تنگاتنگ این دو سازمان، گوید.

همچنین درباره اطلاعات و آموزش های لازم به کارچیان برای شناسایی پرنده ها و پرهیز از شکار صدهای خاص و در حال انقراض نیز می گوید: قبل از مجوز شکار، کاتالوگ های مربوط به قوانین شکار، تعداد پرندگان قابل شکار، چگونگی روبرو شدن با پرنده های بیمار و... تهیه و پیوست مجوزهای شکار و به افراد متقاضی تحویل داده می شود. نقشه مناطق چهل و یک گانه تحت مدیریت که شکار هر شرايطی در آن ممنوع است نیز، در پورتال اداره کل موجود است و شکارچیان می توانند از آن استفاده کنند.

است تا طبق این آمار، برای تعداد پرندگان شکارشده،
جوز صادر شود.

باین شیعی دیگر فعال محیط زیست ندی نیست است که تعداد اسلحه‌های مجوزدار و تعداد پرندگان، هم جوانی وجود ندارد. او می‌گوید: هر بار تیراندازی، پاره‌ای به قطر متر را هم می‌گیرد که بین ۱۰ تا ۲۰ پرنده را می‌اندازد. این کار به هم بر تعداد پرندهای مجاز به شکار در یک روز که قطعه اعلام شده است، همخوانی ندارد. فعالان محیط زیست از جلسه مشترک اداره محیط زیست با گروه‌های خلیف از فعالان محیط زیست و دانشگاهی و حتی کار چپان ابراز رضایت دارند اما به‌دلیل عدم صدور پروانه شکار پرندگان خشک‌زری به دلیل کم بودن تعدادشان رافقی نیستند و شکار پرندگان آبی‌ری را هم در صورت امکان‌گیری از مجوز پرندهای می‌پذیرند.

در صورت وجود آنفلوآنزای پرندگان، پروانه‌های صادره لغو می‌شود.

نظر می‌رسد همه این اتهامات و انتقادات از نبود آمار رسمی و دقیق در پایش پرندگان، تعداد مجوزهای شکار و به وجود آمده است. بنابراین در همین باره با بتول عابدی پسین ارائه نظرات بر رویه امواج و محیط زیست استان خراسان رضوی گفت و گو می‌کنیم.

او به پاسخ‌های مختصر و بدون ارائه آمار و ارقام بسنده می‌کند. او درباره شرایط صدور مجوز شکار پرندگان، می‌گوید: هر سال سازمان حفاظت محیط زیست در فصل بهار یعنی خال از زمان زادآوری پرندگان، مجوز شکار اساس جمعیت‌های موجود اعم از مهاجر و غیرمهاجر و مطابق ازاد در بازه‌های زمانی بسیار محدود و مشخص صرفاً برای کسب کارای تفنگ می‌جانب ارائه می‌کند.

درباره نظارت اسراییل؛ حفاظت از محیط زیست به این

پرازندای توجیه به شروع مهاجرت پرندگان در آبیگرها، و جدا شدنهای ایشان، اداره حفاظت محیط زیست به سالانه خود و با شرایط خاص، پرانده حکایت پرندگان صادر کرده است. طبق اطلاعیه این سازمان، مجوزهای یکبار به شرایط خاص، در تاریخ ۱۵ آذر تا اوایل بهمن ماه ادر می شود. در این اطلاعیه، مجوز شکار پرندگان وحشی و شامدل دو گونه باقره و شکم سیاه و کبوتر و برای پرندگان آبی زن شامدل دو گونه خوک و کبوتر، رسیز، برای هر گونه، نهایتاً اقطعه صادر شده است که حداکثر اقطعه در هر روز و صرفاً در روزهای جمعه و شنبه می شود. در این میان، اگرچه مدیر کل سازمان محیط زیست، اعلام کرده که این مجوزها جزا نیست و این نظر با متخصصان آنداشگاهی سازشمان نظارت بر بیات وحش، فعالان محیط زیست، سمن های استان و حضور شکارچیان ضابطه مند بوده اما مفاد اطلاعیه نهایی،

هم‌ترین انتقاد چندان از فعالان محیط زیست، این است که در استان خراسان رضوی ظرفیت شکار پرورنده نداریم. یک کشمیری یکی از فعالان این حوزه می‌گوید: جمعیت نده‌ها به دلیل گسترش شهرک‌های صنعتی و تخریب سیستم‌های پرندگان کاهش پیدا کرده است. از طرفی، کارهای غیرمجاز هم در کاهش این حیوانات، تأثیر داشته است.

توسط آریتا فراشی عضو هیئت علمی گروه محیط زیست
ششکده منابع طبیعی دانشگاه فردوسی نیز معتقد است
اگر ظرفیت شکار هم وجود داشته باشد، سازمان محیط
زیست با امکانات فعلی خود، توان نظارت کافی را بر شکار
مناطق آزاد که در سطح بسیار وسیع تری از مناطق
محافظه شده، قرار گرفته، ندارد. از طرفی آریتا هم می
داند این برندگان، در این مناطق وجود ندارد با اعلام نشده